

В.П. Шейнов розглядає таку форму активного захисту, як «Розставимо крапки над і» [5, с. 144-145]. Суть захисту «Розставимо крапки над і» полягає в тому, що потрібно прямо сказати про те, що вас турбує. Або попросити роз'яснення: «До чого ви хилите?», «Скажіть прямо, що ви хочете?» Одне з головних завдань даного виду захисту – зробити таємне, тобто наміри маніпулятора, явним. Захист «Розставимо крапки над і» руйнує сценарій маніпулятора, але практично не завдає йому шкоди. Адресат задовольняється тим, що він сам не постраждав, а маніпулятор зрозумів, що він своєї мети не досягне. Втім, деякі маніпулятори бувають цим засмучені, тому даний вид активного захисту можна розглядати як конфліктоген, хоча і досить слабкий. Напруга у відносинах може виникнути тільки у разі агресивного маніпулятора.

Контрманіпуляція. Контрманіпуляція є найсильнішим з захистів. Вона представляє собою відповідну маніпуляцію з боку адресата, у якій використовуються обставини, створені початковим маніпулятивним впливом ініціатора [5, с. 160]. Виконання контрманіпуляції: зробити вигляд, ніби неясно, що тобою намагаються маніпулювати, почати зустрічну гру і завершити її раптовим поворотом ситуації, що показує маніпулятору вашу психологічну перевагу, – психологічним ударом, що приводить до поразки маніпулятора. Маніпулювання – це окремий вид прихованого управління, який характеризується егоїстичними, непорядними цілями маніпулятора, що вносить певний збиток (матеріальний або психологічний) своїй жертві.

Знання універсальної схеми тактики дій дозволяє вибудувати надійний захист від будь-якого акту прихованого маніпулятивного управління. Ця схема включає наступні моменти: «не давайте інформацію про себе», «усвідомте, що вами управляють» і власне захист (пасивний, активний та контрманіпуляція).

Література:

1. Сугестивні технології маніпулятивного впливу: навч. посіб. / [В.М. Петрик, М.М. Присяжнюк, Л.Ф. Компанцева, Є.Д. Скулиш, О.Д. Бойко, В.В. Остроухов]; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. – К.: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. – 248 с.
2. Бойко О. Д. Політичне маніпулювання: навч. посіб. / О.Д. Бойко. – К.: Академвидав, 2010. – 432 с. (Серія «Альма-матер»)
3. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. – СПб.: Речь, 2003. – 304., илл.
4. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием / Пер. с англ.; Науч. ред. Я.Н.Засурской. – М.: Мысль, 1980. – 326 с.
5. Шейнов В. П. Манипулирование и защита от манипуляций. – СПб.: Питер, 2014. – 304 с.: ил.
6. Дейл Карнеги – Екатеринбург: Изд-во – «ЛИТУР». 2000. – 720 с.

ПРОРАХУНКИ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Ісмаїлов К.Ю., завідувач кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення ОДУВС, к.ю.н.

Українські реалії сьогодення в медійному секторі суспільних відносин дедалі все більше актуалізують питання інформаційної культури взагалі, та інформаційно-правової підготовленості фахівців багатьох спеціальностей і спеціалізацій, зокрема.

Підготовка у вищих навчальних закладах України фахівців з юриспруденції, спеціалістів з громадських зв'язків та зв'язків з засобами масової інформації, майбутніх представників журналістського корпусу, а також спеціалістів із захисту інформації передбачають їх значну, не абияку обізнаність у питаннях нормативно-правового регулювання інформаційних відносин. Втім, в реаліях вищої освіти України означена форма правової підготовки переживає, м'яко кажучи, не найкращі часи. І проблема зовсім не в тому, що не вистачає методичного, чи наукового матеріалу, або відповідних науковців-викладачів, які б могли забезпечити організацію такої форми навчання. Не є проблемою наявність і самого обсягу нормативно-правового матеріалу, що утворює фундамент галузевого законодавства і інформаційної галузі права в Україні. Однак, не зважаючи на те що в офіційному кваліфікаційному переліку юридичних спеціальностей вже 13 років передбачено «Інформаційне право» (спеціальність 12.00.07), тим не менш, в абсолютній більшості ВНЗ України, по жодній з вище перелічених спеціальностей така підготовка здійснюється не належному рівні. Тобто, чотирьох-п'яти-річні навчальні програми підготовки бакалаврів і магістрів (юристів, журналістів, фахівців із захисту інформації, соціологів, психологів, управлінців усіх рівнів та спеціалізацій), увесь цей час, не передбачає відповідного рівня опанування знаннями в сфері правового режиму інформаційного обороту. Можливо не представляє навчального інтересу питання правильного забезпечення політики прозорості в управлінській сфері, або опанування навичок роботи з конфіденційною, персональною, чи таємною інформацією без порушення чинного законодавства. Вірогідно, що мабуть перестали бути актуальними сьогодні питання захисту журналістської діяльності і саме тому в українських судах сьогодні майже немає жодного прецеденту захисту порушених прав на отримання, розповсюдження інформації представниками медіа, або перешкоджання їм при виконанні професійної діяльності. Це при тому, що тільки за останні три-чотири роки від утисків з боку влади всіх можливих рівнів в Україні постраждало більш 200 представників ЗМІ. Не можна не згадати і питання про доступ та захист інформації в автоматизованих інформаційних мережах, не кажучи про кібербезпеку країни взагалі. Знов таки, вірогідно перестали бути актуальними ці питання, бо інакше важко пояснити, чому відповідній підготовці фахівців не приділяється належної уваги.

Проведеними дослідженнями науковців України у цій сфері було виявлено декілька дуже актуальних для України секторів питань, що потребують значних зусиль відповідного напрямку підготовки фахівців-професіоналів. Зокрема, йдеться, про захист інформаційного суверенітету держави, про розвиток сучасних правових, технічних, організаційних та інших заходів забезпечення захисту інформації. Йдеться і про втілення в реалії багато разів нормативно декларовані концепції інформаційного суспільства в Україні, що планувалося забезпечити до 2017 року. І хоча 2017 рік ще не наступив, але фахову підготовку бакалаврів і магістрів в цьому напрямку хотілось би щоб здійснювалося на більш якісному рівні.

Наприклад, в сусідній державі Російській Федерації така наукова і навчальна робота здійснювалась активно на протязі останніх 10-ти років, то можемо бачити, що у північного сусіда в інформаційно-правовій сфері створено наукові групи інформаційно-правового спрямування, кафедри інформаційного права та інститути права і інформації. Видаються інформаційно-правові наукові фахові періодичні видання, працюють науково-дослідні лабораторії. Як наслідок – активна інформаційна пропагандистська політика у світовому масштабі, що здатна проводити інформаційну експансію у всьому світі по дискредитації сусідніх держав та нав'язуванні світовій спільноті «новітніх стандартів «Руського миру»». І хоча в даному випадку йдеться про негативний приклад використання інформаційної зброї, однак, це, водночас і показник того, що ця держава володіє цілою армією відповідно навчених фахівців. А де такий «людський арсенал» в Україні? Так тільки зараз Департамент кіберполіції Національної поліції проходить свій шлях становлення, в нього входять лише 170 поліцейських на всю країну, яку в планах збільшити до 410, з яких 39 — це спецагенти [1].

За останні декілька років система вищих навчальних закладів переживає вже третій чи четвертий етап масового скорочення науково-педагогічних працівників. І якщо реформаторськими ідейними підставами у сфері вищої освіти це обумовлено прагненням позбутися несправжніх, слабких за рівнем підготовки фахівців навчальних установ, то в реаліях це відбивається в позбавленні вишів найбільш кваліфікованого корпусу – професорсько-викладацького складу національних університетів. Також відбувається скорочення обсягу навчальних годин для аудиторної роботи по всіх навчальних напрямках. Саме тому сьогодні були внесені зміни до Закону України «Про вищу освіту» щодо формування штатного розпису вищих навчальних закладів [2]. Законодавці, хоч і з запізненням та затвердили положення за яким: «При зменшенні чисельності осіб, які навчаються за кожною освітньою програмою, у межах 20 відсотків чисельності, визначеної на початок навчання за цією програмою, штатна чисельність науково-педагогічних працівників не скорочується» [3, п. 5 ст. 32]. Означений акт набуває чинності 13.03.2016 року.

Та повертаючись до питання інформаційної культури і інформаційно-правової освіти в Україні, все ж таки, слід акцентувати увагу на тому, що найповажніші в сфері юриспруденції навчальні заклади України не приділяють належної уваги програмам підготовки фахівців за інформаційно-правовим напрямом. Науковцями з професорсько-викладацького складу неодноразово пропонувалися означені програми Вченим і методичним радам вишів Львова, Харкова, Києва, Одеси та інших міст, де розташовані такі заклади. Це відбувалося у період, що за нашими підрахунками охоплюється часом з 1995 по 2015 роки включно. Тобто існують документи розгляду вченими радами означених питань ще з 1995 року, коли в офіційних кваліфікаційних переліках спеціальності «правознавство» не було такого напрямку, як «Інформаційне право». Такі спроби здійснювались на протязі означеного часу такими науковцями як: А.А. Письменицький [4], А.І. Марущак [5], В.Д. Гапотій, В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко [6] та ін. Завдяки таким зусиллям сучасна теорія інформаційного права збагатилася концепціями «інформаційного суверенітету», «особливого суб'єкта інформаційних правовідносин», «розширеного тлумачення права на інформацію», «специфічності об'єкта інформаційних правовідносин», «сучасного інформаційного громадянського суспільства», «інформаційної юридичної відповідальності» [7].

Офіційними рішеннями відповідних рад ці програми затверджувались і передавались до методичних рад і комісій, а потім ректоратами ВНЗ приймалося рішення про можливість впровадження цих напрацювань в навчальний процес. Зрозуміло, що це впровадження має певні перепони, такі як: неможливість введення в навчальний план по причинах гострої нестачі навчального часу; перенавантаженістю планів навчальними дисциплінами та іншими штучними перепонами, але все ж такі інформаційно-правова підготовка здійснюється в декількох вишах України. Серед таких ВНЗ можна назвати Одеський державний університет внутрішніх справ, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Київська державна академія служби безпеки України.

Окрім означених адміністративних перепон мали місце ще і ідеологічні. Йдеться про поширеність серед керівництва більшості навчальних закладів України прихильників нормативістського погляду на сучасне право і його систему. За такими тлумаченнями в класичній юридичній освіті не має місця усяляким, на їх думку, псевдонауковим напрямкам на кшталт інформаційного права, медичного права, транспортного права, страхового права і іншим. Підсумовуючи все вище викладене, доцільно визначити, що і на сьогодні ми маємо тверду негативну тенденцію до вихолощеної і невідповідної сучасним реаліям навчально-наукової підготовки кадрів у вишах в напрямку загальної високої інформаційної культури та професійної інформаційно-правової спеціалізованої підготовки.

Література:

1. Керівник кіберполіції Сергій Демедюк: Про нас багато міфів і казок // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://asn.in.ua/ua/news/interview/36361-rukovoditel-kiberpolicii-sergejj-demedjuk-o-nas-mn.html>.
2. Про внесення зміни до Закону України «Про вищу освіту» щодо формування штатного розпису вищих навчальних закладів. Верховна Рада України; Закон України, від 18.02.2016 № 1017-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1017-19>.
3. Про вищу освіту. Верховна Рада України. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004.
4. Письменицький А.А., Гапотій В.Д. Загальна теорія інформаційного права: Монографія. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 300 с.
5. Марущак А.І. Інформаційне право: Доступ до інформації: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2007. – 532 с.
6. Основи інформаційного права України: Навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. — К.: Знання, 2004. — 274 с.
7. Письменицький А. А. До питання про теорію інформаційно-правової відповідальності // Часопис з юридичних наук. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://periodicals.karazin.ua/jls/article/view/1654/1398>